

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่สำคัญศาสนาหนึ่งของโลก ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เรียกว่า “มุสลิม” ศาสนาอิสลามได้จัดระบบแห่งการดำเนินชีวิตเพื่อให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุข มีเกียรติ และมีศักดิ์ศรี¹ โดยที่กฎหมายอิสลามนั้นเป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายอื่นๆ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาถึงแนวปฏิบัติในปัจจุบัน พบว่า ในการชันสูตรพลิกศพมุสลิมเดิมที่เป็นสิ่งต้องห้าม แต่จากหลักความจำเป็นและหลักผลประโยชน์ที่เหนือกว่าทำให้การชันสูตรพลิกศพที่เป็นสิ่งต้องห้ามกลายเป็นสิ่งที่อนุญาตให้กระทำได้² อย่างไรก็ตาม พบว่า ในประเทศไทยยังเป็นสิ่งที่จะต้องห้ามอยู่จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาเพื่อให้สามารถใช้ได้จริงกับบุคคลทุกคนที่นับถือศาสนาอิสลาม

การชันสูตรพลิกศพเป็นกระบวนการที่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ถึง 156 ซึ่งผลของการชันสูตรพลิกศพถือว่าเป็นหลักฐานทางการแพทย์ที่สำคัญและเป็นเครื่องมือที่ใช้ค้นหาความจริง เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุการตายที่แท้จริง และมีความสำคัญยิ่งต่อบทบาทในการดำเนินกระบวนการศาลยุติธรรม เนื่องจากคดีอาญาใช้หลักการตรวจสอบ ฉะนั้นคดีอาญาจึงต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานเสมอ³ และจะต้องพิสูจน์โดยปราศจากความสงสัยตามสมควร (beyond reasonable doubt) จึงจะลงโทษจำเลยได้⁴ อีกทั้ง การชันสูตรพลิกศพย่อมถือได้ว่ามีบทบาทที่เด่นชัดในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมนับตั้งแต่ ชันสอบสวน ชันพนักงานอัยการ และชันศาล ซึ่งถือว่ารายงานผลของการชันสูตรสามารถนำมาใช้ประกอบสำนวนการสอบสวนเพื่อเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักพยานที่มีความน่าเชื่อถือสูง⁵ ดังนั้น การตาย

¹ อุดม หล้าเบ็ลส๊ะ, “บทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในจังหวัดชายแดนภาคใต้”, (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544), น.12.

² พรินทร์ เฟ็งสุวรรณ, “ระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยมุสลิม กรณีศึกษาเฉพาะประเทศอิหร่าน และอียิปต์”, สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. น.3.

³ ดร.คณิต ฒ นกร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2549), น. 207.

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227

⁵ วิรติ พาณิชพงษ์, มาตรฐานการชันสูตรศพ, งานวิจัย หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักศาลยุติธรรม, 2540, น.5.

ที่จะต้องมี การชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 นั้นบังคับให้ต้องมี การชันสูตรพลิกศพใน 2 กรณี คือ

1. การตายโดยผิดธรรมชาติ ประกอบด้วย 5 กรณี ได้แก่

- 1) ฆ่าตัวตาย
- 2) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- 3) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- 4) ตายโดยอุบัติเหตุ
- 5) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ

2. การตายในระหว่างอยู่ในการควบคุมของเจ้าพนักงาน

เป็นการตายที่เกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ ทั้งนี้ กฎหมายถือว่าการตายโดยผิดธรรมชาติที่จะต้องมี การชันสูตรพลิกศพ ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ที่ตายไปแล้วให้สามารถที่จะรู้สาเหตุแห่งการตายได้อย่างเป็นธรรมขึ้น⁶ และหากทราบถึงสาเหตุการตายแล้วก็ไม่จำเป็นต้องทำการตรวจชันสูตรภายใน แต่หากพิจารณาจากภายนอกแล้วยังไม่อาจบอกสาเหตุแห่งการตายได้ หรือมีกรณีสงสัยก็ต้องทำการผ่าศพ แยกธาตุ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 151 ก็ได้ จากการศึกษา การผ่าศพนั้น จะต้องมีความจำเป็นเพื่อพบสาเหตุของการตายเท่านั้น จะทำการผ่าศพโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นไม่ได้

จะเห็นได้ว่า การชันสูตรพลิกศพนั้น เป็นวิธีการในการตรวจสอบร่างกายของผู้ตาย เพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดความตายแก่บุคคลนั้น ในกรณีที่ปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตาย โดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างที่อยู่ในการควบคุมของเจ้าพนักงาน เว้นแต่เป็นการตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย การชันสูตรพลิกศพทำให้เจ้าพนักงานทราบถึงสาเหตุของความตายนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดทางอาญาอย่างไรหรือไม่ และผู้ชันสูตรพลิกศพจะต้องให้ความเห็นได้ว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้ถึงแก่ความตายมาจากไหน⁸ ด้วยเหตุนี้กฎหมายทุกประเทศจึงได้ระบุให้มีการชันสูตรพลิก

⁶ ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์, การสอบสวน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2555), น. 443.

⁷ ชัยเกษม นิตสิริ , ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 สอบสวน, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา), น. 269.

⁸ Jitlada Waiyasil, (2007), Performance of Post Mortem inquests on the corpses of Muslims in accordance with Islamic Law, P.1.

ศพเอาไว้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการตายและเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ตาย ตลอดจน ทายาทในการให้ได้มาซึ่งสิทธิ พยานหลักฐาน อันจะเป็นหลักประกันให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุก ฝ่ายอันจะนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะให้อำนาจ ในการชันสูตรพลิกศพก็ตาม แต่เนื่องจากสภาพปัญหาของความแตกต่างทางศาสนา ทำให้การเข้า ไปชันสูตรสามารถกระทำได้ยาก เนื่องจากแพทย์ผู้ที่จะเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการชันสูตร พลิกศพนั้น ส่วนใหญ่มิใช่ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม จึงทำให้กลุ่มบุคคลผู้นับถือศาสนาอิสลาม ไม่ ยินยอมให้แพทย์ต่างศาสนากระทำการชันสูตรศพ เนื่องจากเกรงว่าการกระทำดังกล่าวนั้นจะเป็น การไม่ให้เกียรติศพ อันก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมา คือ การไม่สามารถทราบถึงสาเหตุการตาย ซึ่งถือ เป็นการเริ่มต้นของการแสวงหาพยานหลักฐาน หรือแม้ในบางกรณีญาติของผู้ตายจะยินยอมให้ แพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพในเบื้องต้น แต่เมื่อแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพิจารณาแล้วเห็นว่าการ ชันสูตรพลิกศพในเบื้องต้นนั้นยังไม่ทราบถึงสาเหตุการตาย จึงมีความจำเป็นจะต้องผ่าศพแยกธาตุ ก็มักจะเกิดปัญหาที่ตามมาซึ่งมีเหตุผลเช่นเดียวกันคือ ในเรื่องของกลุ่มบุคคลที่จะเข้าทำการผ่า ส พ ตรวจ อีกทั้ง ผู้นับถือศาสนาอิสลามมีความเชื่อที่ว่าเมื่อ “กรณีผู้นับถือศาสนาอิสลามเสียชีวิตให้ รักษาศพไว้ในสภาพเดิม ห้ามให้มีการทำลายศพโดยเด็ดขาดและห้ามทำรุนแรง เพราะว่าหลัก ศาสนาอิสลามถือว่า มนุษย์ทุกคนที่พระอัลลอฮ์ทรงสร้างมาเป็นสิทธิของพระองค์ที่จะห้ามมิให้ ใคร มาทำลาย” และความเชื่อที่ว่าจะต้องทำพิธีฝังศพก่อนพระอาทิตย์ตกดินจึงกลายเป็นการตีความว่า ต้องทำพิธีฝังศพภายใน 24 ชั่วโมง⁹ จึงทำให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามมักไม่ยินยอมให้พนักงาน สอบสวนและแพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพหรือผ่าศพ เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการขัดต่อหลักศา ส นา ของตน ปัญหาอุปสรรคคือ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการชันสูตรพลิกศพหรือแม้แต่การผ่า ศพตรวจเพื่อหาสาเหตุการตายมาสนับสนุนข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งเกิดจากความหวาดกลัวไม่ ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ของรัฐ อีกทั้ง ยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางศาสนาอิสลาม ในเรื่องการจัดเก็บวัตถุพยานและร่องรอยต่างๆ

ผู้จัดทำเห็นว่า การชันสูตรพลิกศพผู้นับถือศาสนาอิสลามมีข้อจำกัดแตกต่างจาก ศาสนาอื่น ดังนั้น การดำเนินการทุกขั้นตอนของการชันสูตรพลิกศพจึงต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่ จำเป็นเท่านั้น ห้ามมิให้ล่วงเกินก่อนได้รับอนุญาต ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ และแม้แต่ผู้ที่ทำการผ่า ศพตรวจก็ตามจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า การตรวจชันสูตรพลิกศพอนุญาตให้กระทำได้ภายใน ขอบเขตซึ่งมีความจำเป็นเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์แห่งความสงบสุขเท่านั้น ซึ่งหากมิได้ทำกา ร

⁹ อับดุลอะซฮ์ บินฮาฟีอีห์ ดินอะ, (2548), การชันสูตรศพตามมุมมองของนักวิชาการมุสลิม, <http://www.oknation.net/blog/shukur>. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2555.

ชั้นสูตรพลิกศพจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมมุสลิมโดยรวม กล่าวคือ จะไม่สามารถค้นหาข้อเท็จจริงในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานในการพิสูจน์นำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิด ในขณะที่เดียวกันผู้ตายหรือผู้เสียหายจะไม่ได้รับความเป็นธรรมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ผู้จัดทำได้ตระหนัก ถึงความสำคัญของการบูรณาการยุติธรรมกับหลักการปฏิบัติตามความเชื่อทางหลักศาสนา หากหลักการดังกล่าวมีความสอดคล้องและเข้าใจกันก็จะทำให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข อีกทั้งยังถือว่าเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ตายที่สามารถพิสูจน์ถึงผู้กระทำความผิดและนำมาดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับที่มาและลักษณะวิวัฒนาการ ของอิสลามอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามในประเทศไทย กับระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย
- 1.2.2 เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการชั้นสูตรพลิกศพของ ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศสิงคโปร์ ที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งจะนำมาปรับใช้กับบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทย
- 1.2.3 เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทย โดยจะนำมาปรับใช้กับผู้นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด รวมทั้งเหตุและพฤติการณ์แห่งการตาย อันจะนำไปสู่การสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.2.4 เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงระเบียบในเรื่องการ ชั้นสูตรพลิกศพที่จะนำไปใช้กับผู้นับถือศาสนาอิสลามในทุกพื้นที่ของประเทศไทย

1.3 สมมติฐานการวิจัย

การชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย บังคับใช้ได้กับผู้นับถือศาสนาอิสลามทุกคน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาถึงการชันสูตรพลิกศพตามประมุข กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย เปรียบเทียบกับการชันสูตรพลิกศพของต่างประเทศในกลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อหาสาเหตุ และพฤติการณ์การตายที่แท้จริง ที่เกิดจากการกระทำความผิด ซึ่งจะถือว่าเป็นการให้เกียรติแก่ผู้วายชนม์หรือผู้มีส่วนได้เสีย อีกทั้งเพื่อให้เกิดความ มยุติธรรม จึงเห็นควรที่จะออกเป็น กฎกระทรวง ในการชันสูตรพลิกศพของผู้นับถือศาสนาอิสลาม และสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพการณ์ในปัจจุบัน

1.5 นิยามศัพท์

มุสลิมะห์	หมายถึง หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม
กูโบร์	หมายถึง สุสาน
ชะรีอะฮ์	หมายถึง ประมวลข้อปฏิบัติต่างๆ ของกฎหมายศาสนา
อิมาน	หมายถึง หลักศรัทธา
อะมัล	หมายถึง หลักปฏิบัติ

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ทำให้เข้าใจถึงแนวคิดเกี่ยวกับที่มาและลักษณะวิวัฒนาการ ของอิสลามอย่าง ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามในประเทศไทย กับระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย

1.6.2 ทำให้เข้าใจถึงแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการชันสูตรพลิกศพของ ประเทศ มาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศสิงคโปร์ ที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งจะนำมา ปรับใช้กับบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทย

1.6.3 ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย โดยจะนำมาปรับใช้ กับผู้นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด รวมทั้ง เหตุและพฤติการณ์แห่งการตาย อันจะนำไปสู่การสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

1.6.4 เสนอแนะถึงแนวทางในการปรับปรุงระเบียบในเรื่องการชันสูตรพลิกศพที่จะ นำไปใช้กับผู้นับถือศาสนาอิสลามในทุกพื้นที่ของประเทศไทย